

civitate captum, atque ita & urbem amissam: adeo ut & A Belisarius dicere poterit, Non putaram illum urbe egressum: & Iliacius, Non putaram mihi male cessuram eruptionem. Ibidem.

DISCIPLINÆ MILITARIS.

In eo presertim hic error consistit, non quotiescumque aliqui contra disciplinam militarem committitur; sed quando quis aliquid agit, quod ad illam pertinere existimat, & potius est eidem impedimento: ut etiam, quando inopia, & incongruitas militiæ a Duce committitur, sub militis disciplinæ specimine, velamento, & titulo; & est profusus contrarium, ac disciplinæ perniciem: tametsi quoque alterius adhuc generis errores subintelligi hic non vetamus.

Parva de Philistæis per Jonatham filium Saul Regis insigni victoria, & populo Israël, antea palabundo jam iterum in unum collecto, & per hanc victoriam redanimato; Saul (nescit quo spiritu) in speciem tamen disciplinæ militatis, adjuravit populum, præconis voce edicens: Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducavit univertus populus panem. Jonathas autem, ejus edicti ignarus, extendit summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in farum mellis, B quod erat super faciem agræ, & comedit, & illuminati sunt oculi ejus: nam & ipse, & omnis populus defecerat præ indigna. Cùmque ab aliis adorationis paternæ, parum paternæ, & confusus fieret, respondit: Turbavit pater meus terram: vidistis ipsi, quia illuminati sunt oculi mei, eò quod gustaverim paululum de melle istius: quanto magis si comedisset populus de præda inimicorum suorum, quam reperit! nonne major plaga facta fuisset in Philistiim? 1. Reg. 14.

Error quidam disciplinæ militaris (sævis tot tamque illustrium victoriarum trophæis) in posticum Judæ Machabæi cum hoste conflixiu vitæ est per invidiam bellicæ gloriæ tam eminentis voluisse terere. Quando namque derelictus à suis, & ab hostibus impetitus, cum paucis admodum viris, bellum redintegrando, ita cornu dextrum hostilis exercitus, quod fortius ei videbatur, adortus est, ut illud comtereret, dum in fugam actos avidus infestatur, dedit æ tergo vulneri locum, & à cornu sinistro cum incerpente est profligatus. D Disciplinæ militaris speciem, referebat induritiæ cornu validius confringendi, & fusos infestandi aviditas, victoriæque ablandientis profectio: sed absoluta disciplina requirebat, etiam tunc timere, multoque magis futura prospicere. Non enim putabat cornu sinistro à tergo sibi structurum insidias, cum dextrum vidisset elidi. 1. Mach. 9.

Par error disciplinæ militaris Romanos ad Cannas involvit, præter illum, qui per Paul. Emili ab equo descensum obortus est. Roman, inquit Plutarchus, editulo cursu in hostem delati, dum urgendo cedentes in medium cocunt; occasionem dederunt Pænis, ut ex utraque parte concluderentur: duobus scilicet quasi Lunæ cornibus Romanos introniferos circumcingendo. Machabæi uno cornu, Romani duobus, à tergo conclusi intercepti, vinctique sunt: summa, Non putaram hoc mali paravit. Plut. in Hannib.

LAMACHUS castigavit aliquando quandam è ducibus, qui in officio suo militari circa disciplinam deliquerat: & cùm ille in sui excusationem diceret, quod pueris vapularis in ore esset solet, in posticum istuc non committam; Non licet, inquit, in bello bis errare. Error enim in bello, mors est. In posticum non committes; in posticum non vapularis, D Stob. serm. 52.

Dum Baptista Fulgofus, Valerium imitatus, Julium Cæsarem moderatæ militaris disciplinæ singulare fuisse exemplum testatur; eadem opera in immoderata agendi ratione non mediocrem disciplinæ militaris errorem subesse declarat: dum videlicet aliquando vel severius frena ardentur, vel laxius remittuntur. Ita enim, inquit, interdum crudelitas bonos milites ad indignationem permovet, ut eos nimis sæva irritet frena. Et de Cæsare loquens; In milite, inquit, non Philosophorum austeritatem, sicut nonnulli duri militaris modestiæ exactores; sed civilem modestiam, ac virtutem ad res gerendas requirebat. Quòd si nimia indulgentia milites ad contumaciam descendisse animadvertisset, aut feditionem in exercitu movere: (quæ militaris disciplinæ mortiferum est venenum) ceu bonus infelior, moderatè frena contraheudo militare imperium sibi vindicabat. Hæc de Julii Cæsaris accurata disciplina, ad cuius objectum, defectus ejusdem disciplinæ in delinquentibus, elucefcit, & redarguitur. Bap. Fulg. l. 2. c. 2.

OPINIONIS.

Error opinionis nostro proposito serviens est, quando res E aliter evenit, quàm eventuram aliquis opinatur: adeo ut quemadmodum omnibus jam dictis, dicendis, excogitandisque erroribus est communis; ita est erroris eventus planè conaturalis, ne dicam profusus idem. Quid enim est differentia, aliquid evenire aliter quàm opinabatur; vel male opinatum fuisse, quàm evenire.

Primus exempli gratia procedat in medium Goliath, qui opinabatur, Davidem humana tantum virtute subitum, mediisque communibus communitum, se contra procedere: eaque opinione fretus, superbè jactabatur, se carnes ipsius daturum escas volatilibus cæli, & bestis terræ; & planè in contrariam partem fors cecidit, cùm David divina fretus potentia ipsimet proprio acinace caput ademir, & carnes ipsius, ac Philistinorum bestias devorandas dedit. 1. Reg. 17.

Ita putabat, & opinabatur Diabolus, se per Christi Salvatoris nostri mortem, quam idcirco ardentissimè stitabat, & procurabat, de universo genere humano triumphaturum; sed ipso opinione sua frustrato, & Christus victus videtur evadit, & de suo victore mortuus triumphavit: Dux vitæ mortuus regnavit vivus. Coloss. 2.

Toto jam animo per occultos oculorum meatus Holofernes conubium Judith combiberat, nihil ut dubitaret, quin illam tam pulchram, tam sapientem, & omnibus modis gratiosam esset habiturus, immò jam nactus esset uxorem; ita opinabatur: sed cum & amore, & vino ebrius, totusque aborsus præ tante felicitatis existimatione jaceret: ab ipsamet Judith ei proprio enim factum est caput, & inanitas opinionis putatio veram ei (ut ita dicam) proculd amputationem. Judith. c. 10. & c.

Error opinionis & ille fuit, quando Operarii, qui primi in vineam missi fuerant, videbant novissimis denarium dari arbitrati sunt enim, quòd plus essent accipituri; & cum ad illos est ventum, acceperunt & illi singulos denarios; non habito quidem respectu, quid ipsi sibi ex vana sua opinione pollicerentur: sed quid patrefamilias illis pollicitus fuerat, cum conduceret. Matth. 20.

Ita & Apostoli in primo adhuc tirocinio cum Christo conversantes, opinione sua frustrati sunt quando existimabant, quòd confestim Regnum Dei manisset stare; quòdque illud futurum esset instar aliorum terrenum, atque temporale: item, quando existimabant se spiritum videre; Christum G redvivum, phantasma esse. Sed errorem illum edocti & agnoverunt, & correxerunt. Matth. 24. Luc. 24.

Impoltores hi duo, Eunus Syrus, & Barchochabas Judæus populo quæcumque volebant perfurari, presertim quæ facultatem humanam superare viderentur; in ore inclusam nucem cum sulphure, atque igne gestabant, adeo ut loquentes per sepe flammam verbis mixtas effundere viderentur: quæ arte in magnam apud vulgus existimationem venerunt; ut putarentur divino aliquo numine freti dicere, quæ dicebant. Fulg. 17. c. 3.

ALEXANDER aliquando egregiè, lepidèque prudenter (ut opinabatur) sed majori, meliori que Anaximenis vastamento eversa existimatione deceptus fuit. Cùm siquidem ad Lampacenzæ urbis excidium summo studio ferretur, progressumque extra mœnia Anaximenem præceptorem suum vidisset: quia manifestum videbatur, futurum, ut preces suas ire opponeret: non facturum se quòd petisset, juravit. Tunc Anaximenes, solerter id subodoratus: Peto, H inquit, ut Lampacem diruas. Hæc velobitas sagacitatis, oppidum vetusta nobilitate inclylum, exitio, cui destinatum erat, subtraxit. Putabat, & opinabatur Alexander, Anaximenem petiturum, eidem ut parceret: petivisse ruinam: atque ita manifestum, quia juraverat Alexander, se non facturum, quòd Anaximenes, tametsi ejus præceptor, esset postulaturus. Val. Max. 17. c. 3.

CLEOMENES, Lacedæmoniorum Rex, cum septem dierum inducias cum Argivis fecisset tertiam nocte, cum Argivi securius agerent, nihilque profusus per id tempus verentes, in utramque, ut ferretur, dormierunt autem; Cleomenes incautus adortus, magnam eorum numerum cecidit, acque cepit. Cùm autem eum perfidia Argivi arguerent; septem dierum inducias se dixit pepigisse, de noctibus nullam profusus fecisset mentionem. Fulg. 17. c. 3.

HANNIBAL Astros decepti, fugam simulans, & vinum mixtum mandragora in caltris suis, sponte relinquens: quod cum avidius ab Afris eporetur, in somnum incidit instar mortuorum

tuorum; & fuga reversus, omnes interemit. Quid errori A prætererent, si casti rogati loqui possent, nisi; Putabamus, & opinabamur eum verè fugisse, vinumque sine ullo periculo à victoribus potuisse extrahere circumventi, habetque ad hoc quocumque stragemate circumventi, habetque in omnibus similibus locum error putandi, & opinandi. Pier. in Hieroglyph.

Quid etiam cause fuit, cur in Cinnam Consullem ejus exercitus apud Comas ita severtit, ut eum, nulla re ante aucta ut certior fieret, interemeris nisi quòd arbitrareretur, Pompejum, adhuc adolescentem, qui in castra venerat, atque inde clam abierat, Cinnæ opera interfectum esse; Rogatus exercitus, ejus necis auctor, quid diceret, nisi; Putabamus ita esse. Fulg. lib. 9. cap. 9.

Similis error opinionis Prætorianos milites pene eò deduxit, ut Augustinus ipse ab eis occideretur. Nam cum ludos in theatro spectantes arbitrareretur quemdam ex commilitonibus, quem Augustus per apparitionem amoveri jufferat, (equitum enim ordinibus locus ille, ubi conduceret, debebatur) Augusti justu interfectum esse: coorto tumultu, parum ab ipse, quin ipsum Augustum interimerent. Sed remediò fuit; B quòd is, quem interceptum putabant, incolumis repente comparuit. Quid igitur illi quoque, sit tantum facinus per illum errorem opinionis perpetrasset, rogati responderent, nisi; Putabamus? Ibidem.

Sic habet de istis Valerius Maximus lib. 9. c. 9. Cæterum, falsa opinio, nescio an præcipuum injuriam Laertis Tolumni, Vejentium Regis, penitus intulerit. Nam cum in tefferarum profpero iadu per jocum collusori dixisset, Occide, & forè legati Romanorum intervenissent; satelles ejus, errore vocis impulsu, interfecendo, lusum ad imperium transtulerunt. C Putabamus, hic etiam errori tanti momenti prætereretur: quid etenim aliud dicerent interrogati?

C. CASSIUS error à semetipso penas exigere coegit: tanta est erroris, opinionisque infida temeritas, ac violentia. Cùm enim Titimus centurio ab eo nostrum tempore missus esset, ut specularetur, quoniam in statu res M. Bruti effens quod opinione diutius in ea functione retardaretur, cum ab hostibus interceptum existimans, finire vitam Cassius properavit: cum e contrario & castra hostium capta, & Bruti copia magna ex parte incolumes esset. C Putabam, in culpa fuit, quò se ipse occideret. Valer. ibid.

ANACHARSIS Scythæ, quòd Scythæ olei usum non ita nosset, nec apud eos proveniret, videns athletas oleo unctos in se invicem insanire, oleum dicebat venenum insaniam gignens & homines ad insaniam redigens. Aut itaque per errorem opinionis putabat oleum esse causam insanie; aut certè (quod est verissimum) se id existimare simulabat; ut efficacius insaniam in se mutuo faventium redargueret. Lib. 7. Apoph. 70.

Cùm PHILIPPUS exercitum haberet apud Cheroniam; venit eò Diogenes, & à militibus comprehensus adductus est ad Regem. Qui conspecto Diogene ignoto, iratus, exclamavit: Explorator! Error erat opinionis, quia putabat ita esse. Cui Diogenes, Prorsus, inquit, explorator: nam hoc veni inspecturus insaniam tuam, quòd non contentus regno Macedonum, aliena captans, temet in discrimen conicis, ne & regno, & vita priveris. Rex admiratus hominis libertatem, justitilum abire liberum. Lib. 3. Apoph. 70.

D Hospes quidam agebat se velle cum Dionysio privatim colloqui: demonstratumque est, quomodo posset præscire, quinam ipsi molerentur insidias. Rex admisit hominem, justitque dicere, semotis arbitris. At ille, Da mihi, inquit, talentum, ut existimeris à me audisse infidiatorum indicia. Dedit, ac simulavit sese audivisse, admittit hominis commentum. Nam fucus ille vehementer vitis erat ad deterrendas insidias. Putabant siquidem infidiatori se prodendos secreto illo artificio, quod hospes suggererat, ut opinabantur. Sed error hic utilis fuit tum Regi tum subditis, ut & error Philippi Macedonis, qui putabat exploratorem habere Diogenem, quem habuit admonitorum. Apoph. lib. 5. Apoph. 61.

Verum, priusquam titularis errorum strago in exemplorum decursum se importunus ingerat, sub finem hic, tritiorum loco, exemplum constitutum, quod unicum multiplici nefandorum exemplorum putandi, & opinandi referentur est cogerere in quo, quasi in theatro, contemplari licebit, quàm sceleratum, quàm barbarum, quàmque omnibus modis in extremas orbis oras relegandum sit illud exitium, vel obvia quavis rancia amputandum modiosum, inquam, illud putabam, J L. B. Theat. vit. Human. Tom. VI.

Exemplum autem est tale: Mitylenensis quidam sacrificulus, nomine Macareus, dum in ceremoniis suis festalibus occuparetur; duo filii ejus domi relicti patris immolationem imitantur (putabant id siquidem esse laudabile) junior collum præbebat, adultior verò, arguinoso reperto ense, fratrem ad similitudinem vicinæ mastravit. Mater, audito clamore turbata familia, exiit; vidensque truncidatum alterum, alterum ensem recenti sanguine confusus manu tenentem; arrepta ex altari torse, superflitem filium interfecit: putabat non puerili, sed per seelè spontaneam factam eadem, eade piamdam. Macareus accepto tam funefici casus nuncio, relicto sacrificio, quàm potuit farenissimò impetu, & iracundia in ades insiluit, atque trada, quàm in manu habebat, uxorem occidit. Quid & ipse, rogatus causam, aliud dicit, quàm; Putabam tam indignum facinus sic vindicandum; Secretum interim violatè hospitalitatis, & fidei datæ scelus, nefarium hominem, & in hæc mala, & in acerbum tandem mortis supplicium adegerat. Alvar. bistor. lib. 3.

Pures hujus Putationis errores agglomeravit idem auctor cap. 23. libelli sui, ut ea ratione moveat Lectorem ad amputandum funefitum hoc, Putabam, in actionibus omnibus, atque in iidem oculatam adhibere prudentiam, & circumspeditionem doceat. Hæc enim ipsum Putabam, præveniunt, dum rationes omnes animo proponunt, & rationis funiculo metiuntur, ac præmeditantur, quæ evenire, ac consequi valeant, ne postmodum serò sapere cum Phrygiibus dicantur.

Cujus rei elegantem imaginem in Prometheo, & Epimetheo Poetæ expresserunt. Nota siquidem est vetustissima illa fabula, de duobus illis fratribus, hoc saltem utilitatis sub confecto fabellæ velamine adferens, quòd ejusdem intuitu, & imprudentiam istam, quàm tantopere infestantur, effugere, & prudentiam, quàm adeò laudamus & prædicamus, amplecti doceamus & admonemur, quàm ista mente non pigebit atterere. Refertur hæc autem apud Hesiodum in hac fermè sententiam: Jupiter iratus Prometheo, propter ignem è cælo furtim sublatum, ac mortalibus redditum, cupiensque illi vicem reponere: Vulcanum negotium dat, ut è lato, puellæ simulacrum, quanto maximo possit artificio, fingat. Id simulacrum factum est, singulos Deos, Deaque G monnet, ut ei simulacro suas quisque dotes adjungeret: unde & virgini illi Pandoræ nomen asitum apparet. Hæc igitur omnibus formæ, cultus ingenii: linguæque dotibus cumulata, Jupiter cum pyxide, pulcherrima quidem illa, sed intus omne calamitatum genus occultente, ad Prometheum mittit: is, reculofo munere, fratrem Epimetheum admonet: unde, si quid muneris sese absente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, persuasoque Epimetheo pyxidem donat. Eam simulacra aperuisset, evolutibusque morbis sensisset Jovis adæpe dæmon, serò nimium sapere cepit. Ubi Hesiodus palam ad adagationem alludens, ait:

Accepti, tactusque malo, tum denique sensisti. Aliter quidem à quibusdam hæc Pandora, & pyxidis fabulosa fallacia concinnatur, ut imprudenter amoto operculo, ceterisque bonis evolutantibus, sola spes in reclusa pyxidis labro hæserit, quæ amillis univertis sola miseris solet superesse: sed ista Hesiodi adumbratio melius cum nostro proposito quadrat. Nam ut in Theogonia Prometheum vaftrum nominat, ac variis instructum consiliis, ita Epimetheum post erratum solummodo sapientem describit. Unde & Pindarus in Pythis appellat istum à Lævo, quasi serò sapientem, quòd & ipsa vocabula indicant. Nam Prometheus Græcis cum significat, cui, prius quàm rem aggrediarer, suppetit consilium: Epimetheus verò, cui, te peracta, tum demum consilium in mentem venit. Quo sensu & Lucianus, in quodam dialogo, ex comico quodam citat hunc versiculum, ductum in Cleonem, quòd serò nec nisi confecto negotio, saperet: Rebus peractis, est Cleon Prometheus.

Porro his exemplis adici poterunt quotidiani errores in omni penè argumento, re, occasione, loco, qui maturè prudentiæ, & caute circumspeditionis adminiculo deficiuntur. Dum enim speramus eventum feliciorum, vel successurum aliquid negotium, secus accidit plerumque, quòd comites illos non adducimus; Furriginem autem illorum quisque apud se concipere potest ex utroque, quæ quotidie accidunt, unde manifestum evadit, nihil ferè in univertum erroris privatim, aut publice committi, quòd non ex hoc malorum omnium alvo Putabam, tanquam ex equo Trojano, proveniat.

Putei.

Communes. Consule Locum de Politia. Tit. Politiarum Forma, sub finem.

Puteorum Inventores. Pete ex Tit. de Inventione.

Facili sumptus in Puteos. Habetur in Loco de Liberalitate Sumptuaria.

In puteum precipitati, suffocati, Reduc bues ex Loco de Morie Tit. mortis genera, &c.

Pygmaei.

Quere supra, Parvi, Pumiliones, Nani.

Scriptis elegans Carmen heroicum P. C. Jacobus LeBlus I. C. de certamine Pygmaeorum cum Gruiibus, quod tandem prodidit in lucem anno 1613. quod quidem huic loco appositum non inuicundum videbitur.

CERTAMINIS PYGMÆORUM CUM GRUIBUS

DESCRIPTIO POSTHUMA

JACOBI LECTII I. C. & POETÆ

CELEBRARI.

EST locus extremis ubi tellus Indica sedit Interclusa jugis, furtu cui claudat Eoo Ortus, & infans locum laris alluit undis: Parte dies alia medius spumantibus Indi Claudii aquis: hinc plaustra trahunt septem unde triones, Surgit & Austrinis Aquilo contrarius alis, Longius in vacuas genti negat arduus auras Taurus iter, summoque comas exaquat Olympo, Hic ager, hic regio florentibus utitur arvis, Hic grandis fecunda vivit bis frondibus arbor: Hic duplicata novis pomum bis futibus astas Induit, & multa ramos nucis curvat olentes, Bis fata, bis teneræ rumpunt tumida borrea messes, Bis salices suppleat sylvæ, bis pampinus uvas, Largaque in immenso vindemia spumat abeno, Fertilis hic bimot palmis Autumnus honores Sufficit, & variis pingit pomaria fertis, Hinc & rubigo, & torrentes culta pruinae, Frigoraque, & segeti crudelior exulat imber, Exulat acris hyems canis hirsuta capillis, Non alius Pygmaea castas gens extruit arvis: Regia marmoreis illi non facta columnis Limina, non altas circumcingentia turres Mœnia, cothilibus non cincta palatia muris, Quippe putricone, & densis stipata lapillis, Squalidaque & levisbus confuta mapalia pennis Condidit extremos habitans ingloria montes, Olli membra breves: spinis conferta sine ullo Vestis acu, parvique humeris aptantur amictus: Quorum qui duplices superaverit altior unas Proterentis, binosque pedes, altissimum omnem Exuperat populam, & casto caput arduus effert, Illic fœmineam fecundat Olympias aboum: At vero exaltis steriles bis quatuor annis Implent fata nurus, properaque urgente senectâ Claudunt effusa canentia tempora matres, Denique frugiferis semper vernantia glebis Aera juvat, gratosque soli exercere labores, At avida letas segetes, & femina terris Diripiunt commissa grues, spem gentis, & unco Ore ferunt, populantque injecta legumina sulcis.

Hinc dolor, & vacui miseris jejunia ventris: Ergo ea prima mali labe, ea pestis origo. Nam perhibent illis (fama si credimus) oris Prælia Pygmaei, immania prælia, turmas Bifoniasque agisse grues, hic turpia tabo, Littora purpureos olim sortita colores, Corda tument, tenuisque ingentes corpore surgunt, Inque dies crescunt animi, subit ira volucres Ulicisci infensas, totamque extinguere gentem. Scilicet immeritos exhauriet advena fructus, Ales & assidui frustra sperata laboris Irrita nubiferis vaneſcent præmia ventis? Hinc maleuada fames nostris sese offeret arvis, Deficient epulae, gelidisque impasta sepulchris Aggeret ossa dies, & inops sine mellebus astas? Strymonibus nostris pingueſcat frugibus ales? Non ita: nec platiado volucres ac talia vultu Sydereo pacata Ceres deſpectat Olympo. Talibus ardeſcunt dicitis, capitiſque minantur Multa gryum, tandemque inflantes horrida regi Bella suo ſuadent proceres, votisque potius Arma parant, acumenque obſutus cote ſagittas, Paris galeas, parſcuta, graviſque hoſtibus ferro Expediunt, torquentque breves in prælia fundas: Amentis reliquit alia marortia tela, Aut veteres nervis tendunt letalibus arcus. Illi & longinquis latè ſocia agmina terris, Finitimisque cient gentes, & fœdera jungunt. Jamque dies indiditæ aderat, qua litus in altum Progreditur caſtris acies Pygmaea relictis Arietibus reſtians, brevisque inſtruita ſagittis, Rex aded tenui gemmata monilia collo Suſpendit, longoque brevis ſeſe aligat enſi. Ipſe inſtrata premeus phœvæ terga capelle Fraena regit, roſſique docet parere iupatis, Et mediis multo ſtipatus milite circum Spectat, & erectis tollens ad ſidera vultus Ambulat, & pili præcingit tela phœvæ. Illi mellifluam perfundit olentia neſtar Tempora, purpureis circum redimita corollis, Spirantesque ſurguntæ comas, manducant madentem, Sudentesque rigant flagrantæ balſama vultus. Nec Stagis alia iudex gravitate tenetris Sceptis tenens, ſoloque ſedens ingens eburno, Inſtrat obſtrudis præſtanda ſilentia labris, Haud mora iura canens alantibus Zæcus umbris, Ac veluti ſtævam multo malefactis odore Caſarum, & nives ſpectans in fumine vultus Inceſſit Muſis circumſpatus Apollo Miratur cælum, & tellus; mirantur Olympo Calcicolas: muſique rigent præcordia Nymphis, Omnia Pæbea ridens animalia pompa, Ipſaque divinos mirantur flumina falſus, Haud ſecus in mediis erecta fronte catervis Ibat ovans, patriſque tumens præcordia regnis. Ergo hinc Pygmaea pergunt ad littora turme. At primum duplices adductos cornibus bircos Martis indumani ſolemibus admoveat aris Dulcia liba Deo, atque humili nabat bea ſacello Thura ferens nivea ſuccinctus veſte ſacerdos. Suſcipe thuriferos Pygmaea gentis honores, Mars ait, & duras miſeratus mente labores Annue ſupplicibus, ſiquis locus annue votis, Annue, & extremis offer ſolatia rebus, Da gentem inſanam meritis exinguere telis? Ter centena mea tibi concidit hoſtia dextra, Summe parens, tibi mille dies, tibi mille bidentes Ardebut tibi ter magnorum borrentia centum Terga ſuum, tibi mille tuas pangemus ad aras, Mille dies plenis ſudantia pocula labris. Hæc ubi dicta dedit, luſtrabibus agmina lymphis Spargit: odoratis adoleſcit viſtima flammis. Ut ventum ad ſedes, ſummo ſic aggerere ripæ Incipit: Inſenſam nobis laus maxima gentem Extripare viri & ſceleratos ſumere penas Magnus bonos, patriſ bellando occumbere terris, Hoc virtutis opas: vitam clauiſſe ſub armis Lauz erit: d noſtre ſocii que gloria palmæ Imminet lœu ſubeant antiquæ pœlora vires,

Hic

Hæc ſubeat bellis audacibus inſeſa virtus, Nec verè incauſum ſumptis feret aura labores: Quippe procul noſtra gryum tellare fugatis Condendæ ſægeti deerit locus: horrea frugum Immenſis ſæcunda Ceres dirumpet aceris Eja agite, & validis alacres incumbite nervis. Primus ego campum ingrediar, pugneque tumultus Intrabo, primus hieſto certamina ferro Ordiam, hæc ſubitis elyſeis adiungite dextris. Ergo inſenſa virum regalibus agmina dicitis Tela parant: ſines ſinuatibus arcibus aptas Intortos, uixque genu ſibi quiſque ſonantem Inſtruit, & digitis incurvat mollibus arcum, Impiger: hic nivo veſtitur ſublimis odore, Hic pido pavone ſedes, premit ille columba Terga faveis, hunc milvus atrox, hunc garrula cornice Suſſinet, hunc ſuſſivalis anas, hunc ſtridulus anſer: Strymoniam regit ille guem, ſimulique fatigat, Sic avibus quædam: premit atra guem gryus. Nec non ecce gryum latè nigrantibus arvis Cernere orat liquido pendentes atbeſe turmas. Stant alie elato vigiles per littora collo, Inſidiasque erent, & rippis lumina circum Torna ferunt: alie ſalcator ſupidibus unguet, Roſtraque cauteſcit acunt ſtridentia ſaxis. Ante alias genibus variata & ſoſpide plumas Prima gryum regina ſuas ſupereminet omnes Ardua, & erectis glomerat veſtigia criſtis: Non aliter quàm ſe currus deſpectat ab alto Compoſitam, videtque ſue venus aurea forma, Excultus tacitè ſecum, dulcique renidens Ore: (daticapudum titillat pectus honores) Tum comites laſciva ſuas, pompamque ſequentem Reſpicit, & falſu creſcit tumeſcã ſuperbo: Haud aliter mediis incidit millibus alas Strymonibus, luxu eſſulgens: victoria conſtat. Rex animis tandem ſerventibus agmina longas Dum uelant Pygmaea moras, Quin protinus, inquit, Aggredimur, quid ſtamus adhibe? ſimul agmine ſacdo Terribiles lituos, & ſecis cornua bombis, Seridensque tubas inſtantes impemat: illi Ocus arma datis ſeris ſonantia ſeguis, Et volucres telis ſhipare volitantibus auras. Ut primum hoſtibus ſonuit ſonus, altera raucis Gutturibus dat ſigna phœvæ, totuſque viciffim Gru ſonuit gru gry ſtridit exercitus alis, Rex aded parvis current Pygmaeus in armis Cum duce Biſtonia certamina turbida turme Primus inuit, phœvæque letes pendente ſagittas Eripicns crebris interſecat aera telis Ingeminans, jam jamque tener, jam jamque caventem Traicit, illa citis auras, & nubila pennis Atra ſecans, hoſtem, capitiſque minantia fallit Spicula, deque alca jaſtat convitia nube, Arguſque ſales: nec longo deinde moranti Tempore ſecurum nimis, & nil tale puſantem, Aggreditur, rigidoque ſodis manantia roſtro Lumina: Pygmaea fremit ueroante catervæ Concurrunt, trepidisque immiſcens turba tumultus Conſui, & multo circum clangore jacentem Circumſuſa leves implet vagitibus auras Famineis, & membra toto collapſa reportat. Haud mora, conveniunt proceres, tenuisque Senatus, Deſignantque ducent regno, qui millibus alter Preſeſcat, ſubeatque vices, regisque ſecundet Imperium, atque aguis dominetur lancibus. Ergo Prælia gramineis iterum ſineſta maniplis Inſhaurant, & ſata ſui crudelia regis Ulicisci, fraudemque parant, ruſſuſque ſagittas Corripunt: ſtridet ſaculis ſtridentibus ater, Aris reſonant montes, naucoque fragore Saxa illiſa tonant, crebris ruit arcibus aer: Caruleas cingit nubes ſaxatilis imber Telorum, tenebrisque diem permittunt apæcat. Sepe aded ſorti vibrata ſagitta lacerto Biſtonias afflidat aves, aliſque volantum Inſeritur, pennisque altè tereptantibus hæret. Ille inſenſatamen multo cum ſanguine tela Excute, inque vices unis evellere roſtris.

L. B. Theat. vit. Human. Tom. VI.

Huic intorta cavis condunt ſe ſpicula fibris, Præcipitantque ſolo: ſuis ater vulnere ſanguis Letifero: huic turpident præcordia tabo. Illa manu miſſi hoſtibus in crura ſagittis Saucia ſerpit humi: & ſuſpiria pectore meſſo Crebra trahens, taro ſigis veſtigia greſſu. Nec tamen & vires animis dolor anxius auſert: Immanes conſtant iræ, ſeder altus in alto Corde furor: quippe illa pedem ſine viribus ullis Fraſſa, catenatis terram verrentibus exitis, Torva tament ardam clivoſo litore molem Voluit, & incautum fremebundis unguibus hoſtem Inſequitur, verſatque dolos, nec tale putanti Imminet, & roſtro exanguis ſtridente fatigat, Impoſſa ſtians Pygmaeam ſaucæ cruroem. Interea mediis bellantum in millibus ardet Pygmaeumque, gruemque premeus ſuſſivalis Enyo, Sparſa comas tumidis erines armata colubris, Ore ſerox, oculis atris flagrantibus ignes, Erumpunt, ſtygiaſque erulant guttura flammæ. Nec non multitudine longævo roborè palmas Famineæ (veteres uſus quia triverat arcus) Sufficiunt turbas, & leſibales arcibus ulmos. Ipſæ aded vires quamvis minuentibus annis, Spicula frandiferis cædunt marortia ſtrois, Et lucos populantur anus, & cornua cornis Diſcutiunt, ſpoliantque amofas frondibus alnos Excuffis: tum ſi qua caput laſura ſuum gryus Robora, & hoſtibus torvo procul ore ſagittas Advolat agnoſcens, nocituſque tela parantes Aggreditur, parvam torquent in colla ſecurim. Ferret opus: celes medicato ſelle ſagittas Inſciunt alie, & ſpumanti tela veneno Letiferiſque linunt foliis, que noxia taxus, Fœdæque tabificis immittit lberia baccis: Quæque veneniferis Colchob dat inarilis herbis Atraciæve ſerunt terræ: parv ſpicula pennis Inſtruit aeris cuſu vincencia flammæ, Aripodiſque fugam cervæ, cùm montibus altis Fertur, & impoſſum præceps volat ante leonem, Vicinoſque canes, levi pars cætera toros. Equat, & iliginoſo pergit bellantibus arcus. Ipſæ aded (taſta eſt animis muliebribus ira) Invalide matres, pueri, innuptæque puella, Immani rabie, ſparſi per colla capillis, Prælia ſtipitibus miſcent, ſudibusque præſſis, Nunc hoſtem anguſtis veribus, nunc ſalce laceſſunt, Fuſſibus aur davis, validiſque bipennibus inſtant. Illa autem miſeras mordacibus aſpera roſtris Corripicns, penniſque rapax, ſuper ardua veſtat Nubila: mox alias in avarum nabibus æquor. Præcipites avidis dulcem dat piſcibus eſcam: Mox alias ægris rumpentes ora querelis Frangit ad exceſas letali vulnere cautes, Corporaque abruptis allidit inertia ſaxis. En capita, en paſſim diſſecta per æthera magnum Brachia, fruſtra, pedes, pendentibus illa fibris: Accumulata ſolo Pygmaea ſadavera cernas. Mobilis hinc atque hinc victoria pendet utrumque Inter & ambiguo titubat fortuna triumpho, Marſque diu dubiis palmæ volat inſcius alis. Namque, & multa gryum coſtas deſigit arando Stridula, multa cadunt hoſtibus obruta telis Millia: mille gryum diſpergunt millia ripas. Aſt ubi cuncta viros feſſos jam tela lacertis Deſciant tandem, nec fraſſis arcibus uſus, Protinus baud ullis cedens balliſta ſagittis Additur, acria Balarua verbera fundæ Corripunt, manibus delabitur oculus umbo. Ecce per ætherias Pygmaeis viribus auras Saxa rotata ruunt, ſummo æquantia montes. Sepe repercuſſum vibrantis vulnere duro Fragunt ſaxa caput rudibus vibrata lacertis, Luminaque eſſuſo cæcane ſiſſoſa cerebro. Sepe furens animus ſarvum Pygmaeus in hoſtem Improviſa ſuis inferet ſibi vulnere telis. Aſt nocet artiſci: ſuccedunt altera ſaxis Tela faces, raſtri facibus, dentalia raſtris, Arma armis, ſubit inde lupus, ſubit unca lupo falce.

Denique

A Denique & extremis ubi jam Bellona periculis
 Instat, & imperibus vergit victoria penitis,
 Ausimmoque nefas, & adhuc flagrantibus aris,
 Sacrificisque ambusta foci, formidine cæca
 (Horrendum) trepidi vel ano ligna tumultu
 Abruptuere: volans intortis ad sidera torres
 Aurea, & æquilis flammis micat aribus ether,
 Ceu rutila ingemant cælo cum fulgura: rursus
 Invenite nocere suis auctoribus artes.
 Quippe ubi mobilibus se candidit ignis in alis,
 Et tremula volucrum pennis hæserit faville,
 Protinus excussa voluunt crepitantia pruna
 Intertexta gyres levibus magnalia pennis,
 Pygmæumque domos: palens Vulcanus inanes
 Corripit, & vastis dat ægestia tæda ruinis.
 Tum magis, atque magis surgens incendia ventus
 Aggravat, & rapidos subris crescentibus ignes,
 Incautasque ruinas, & onustas tempore matres,
 Exiguamque larem, & lassentes ubera natos,
 Balantumque pecus, & lassentes latentia caulis,
 Genitis opes, atris populatur ovilia flammis.
B Effusus immanis segetum furit ignis aceruus,
 Et flammata cavis ruit borrea fundamentis
 Necnon si qua seges flaventibus borruit arvis,
 Incurvam expectans maturo tempore falcem,
 Torrida fragiferis incendia miscet aristis.
 Talia Num mediis Pygmæus miles in armis,
 Languentumque solo cumulos juvenesque, senesque
 Cernit, & extinctos crudeli funere fratres,
 Et conitum latis dissecta cadavera campis,
 Purpureosque procul fontes, multoque suorum
 Sanguine, ceu tyrio latè arva rubentia cocco:
 Flammam per culta globos, mediisque furentem
 Adibus, & stabulis glomerantem pinguibus ignet,
 Equanremque solo latentia sedibus imis
 Scrinia, cum trepidis cumulante armenta magistris
 Vulcanum per opima truces præsepia: necnon
 Arva procul flammis ardentia desolantem,
C Spes animis antiqua fugit, sensumque gementum
 Prisca fatiscens frigescit pectore virtus.
D Ergo hic in trepidas magno ruit impete turmas
 Prædiga Pygmæi rabida græs sauce cruoris,
 Dejectosque duces stratis furibunda capellis
 Insuper insillens duro sub vulnere calcat
 Ipsa exquisitis galea fridentia rimis
 Rostro ferax, crudosque prement thoracibus ungues
 Insculpis, acrisque ulciscitur æstro
 Pygmæas acies, avidis & faucibus hærens
 Gutturæ sanguineis infarcit hiantia visis,
 Equoræque effusa sanie sillantia turpat
 Insultans, veniamque hosti darenescia visio:
 Hircorumque greges, gressu quibus ante superbo
 Insisterant equites, longis immitis aceruis
 Agerat, & plenis dilapsa cadavera ripis,
 Obsecrantemque putri spirantia cæde Mephitim.
 Ergo gryum, jam sole caput mergente sub undis,
 Reliquæque passim atra percut, sicutis vagantes
 Membra fuga cæcis condunt trepidantia lustris.
 Ceu lupus aggressum quem nocte mapalia fidi
 Latratu pepulere canes, vestigia retro
D Versa refert, memora alta petens, caudamque remulcet
 Hirsutam, nullisque dolet discedere prædis:
 Haud secus ecce terunt sivestribus agmina dumis
 Angustas Pygmæas vias, & lumina terre
 Fixa tenent, querulæque suos natoque, patresque
 Voce vocant, velluntque comas, & pectora pugnis
 Indomita rabie, & Stygia runduntur Exym.
 (Horrendum) laniantque feris crudeliter ora
 Unguibus: bei genitor, conjux, dulcissima conjux,
 Hei mihi nec quicquam ingemant, tete ergo cadentem
 Me mihi plus dilectæ parens, mihi charior alma
 Tete luce foror: vos mea corvula, nati,
 Corvula, mille neces pro queis mala mille tulisset,
 Mille cruces, mille undantis asserimina flamma,
 Vos genus inuisum, vos impius hauserit ignis,
 Hauserit atra dies, vos segnanda lapillo.
 Non ego vos viridi recubans respiciam in antro
 Amplius, & solitum modulatus arundine carmen
 Dulcine fumis agitantes labra salivæ.

E Pascentesque cavis speculari vallibus agna,
 Pastor ait gemebunda trabens suspiria: vestro
 Non mea lacte nec spumabit nulliæ capellæ
 Amplius heu, nec vos fecunda in pasca ducam
 Non injecta meis unquam mihi femina sulcis,
 Speratasque legam fruges: quot, vobis curas,
 Ve mihi, quot duras volucris tulit aura labores,
 Excubiisque graecæ, levibus ludibria ventis,
 Non ego congestos incurva falce maniplos
 Cervici imponam, non heu cum favore prisco
 Excitiam veteri jactata legumine viano,
 Curvabit non pica comam, non arva fruges
 Conteret, ingenti pridè exæquata cylindro,
 Antiquis, non sella seges flaventibus arvis
 Caudet, accipient solitas non borrea messes,
 Hei mihi: poma pridè viridi mirabitur borro
 Cæna pruna prius frondentes sivea siveas:
 Aut canis ante citum leporem, vulpecula pullum,
 Marem felis, ovem lupus, accipiter que columbam,
 Et raucus fugies superflua ciconia ranas,
 Quam mihi placitis vredat fors perfida divis.
F Hei mihi quid superest misero, nisi carmina latè
 Saxa per, & gelidos modulanti tristitia nones,
 (Ceu si quo peris casu sibi famina, passer
 Raucus, & in somnis quæstus quatit ilia turtur)
 Corna mihi duris vultum dent fasces bacæis,
 Viliam infelicem, & vultu radicibus arbor,
 Excussis famem soletur glandibus ileæ:
 Siagna sitim sedent, putri gallentia limo,
 Ab felix, satis nimium felicitis usus,
 Simodè fortè sua, atque opibus contentus avitis
 Parva sub exiguis habitasset scrinia tædis,
 Marte fero, levissique procul Pygmæus ab armis,
 Scilicet immeritis cumulati alto aradonis
 Incausum, tepidique pecus madidum avis
 Mars tibi, & indomito spumantia pocla salerno
 Libavi, plenaque tuum venerat acerca
 Numen ego: meritisne referes ea præmia nostris?
 Talia nocturnis misisset suspiria siveis
 Præcipitans immitis sillantia passor ocellis
G Flumina, dum sanie, & putri manantia tabo
 Pasqua, dum solis latè viduata colonis
 Arva: cæsa mæsto speculari lumine fumos.
 Lamentis, gemituque, & inanibus una querelis
 Insculpis, & recinens ululatus onsonat Echo.
 Huic gemina desunt in bonis vulnere naves,
 Huic oculus, teneræque manus: huic altera, binc
 Illi sanguineis vulsæ gryus unguibus aversa.
 Ergo aprat tenui pars lora tenacia collo
 Spe postea, laqueisque gulam pressare salignis
 Audet, & arboris suspendere guttura ramis:
 Pars tenero curvam conpergit sanguine falcem,
 Adæ animam furiis, striditque incumbit in enses.
 Nec minus æquoreis arcens jejunia monstris
 Irruit in tepidum sinuato gurgite Cægeæ:
 Invisumque carvo (visum miserabile) fundo
 Obruit ecce caput, vitamque relinquit in undis.

* Pyramides.

QUID SINT. EARUMQUE ORIGO.

PYRAMIDES sunt moles maxime, quadratam formam referentes, & in modum flammæ acuminatam fastigium protendentes. Excoctata à Regibus Ægypti, ne plebs esset otiosa, & ut sui memoriam posteris magnitudine operis reliquerent. Mellus tamen sententiæ, qui dicunt, quod Ægyptii mortuorum retributionem expectantes corpora condire soliti sint, ut ad æternitatem perdurarent, ea comburere nolentes, ut Latini: neque terra sepelire, ut Græci: ignem etenim animal esse existimabant, quod omnia devoraret, & absumit, quodque jam satum, cum his, que devoravit, perit: minime autem sepeliebant, quod neâ vermium absumerent, ineterent. Itaque ad ista incommoda evitanda, olim corpora condiebant cæcia, & nitro, (que nunc nobis in usu sunt sub Mumia appellatione) eaque condita sepulchra recondebant, sub ingentem aliquam lapidum molem: eamque ad rem maxime sterilia loca deligebant.

MOLES

MOLES. USUS. LOCUS.

A Maxima Pyramidum moles in Ægypto memorantur, suntque omnium, quæ in orbem reperuntur altissimæ, & latissimæ, haud procul à Cayro Ægypti Metropoli, & à Nilo dumtaxat tertio lapidis jactu. At præ cæteris eminentes, ob magnitudinem inter mundi miracula nus, crata. Describit eas Bellonius oculatus testis l. 2. Observationum, c. 42. In qua descriptione cum plura sint, quæ lectorem alliciant, non erit à proposito alienum, si eandem integrè hic adferamus. Ita verò ait: Pyramides videntur esse montes immensæ magnitudinis, sed earum etiam moles magno hominum labore eò congestæ fuerunt. Locus ubi sitæ sunt minum labore eò congestæ fuerunt, cuius Plinius Herodotus arenosus, & sterilis est, Atena latè pura circum secutus in hac verba meminit: Atena procul aspectibus minor secunda esse videtur, quod humilior loco sita sit: sed si quis propè adstitat, sine comparatione multo major appareat.

Cæterum magis admiranda verè sunt, quæ Historici eas descriperunt. Amplissima extructa est gradibus foris prominentibus. Nos ejus basem dimensimus fumus, quæ quatuor angularum paribus intervallis cum sit, trecentos viginti quatuor passus habet in singula latera, paululum extensus curvibus, gradiendo singulos passus numerantes. A basi autem ad cacumen ipsius supputationem facientes, comperimus circiter ducentos quinquaginta gradus, quorum singuli altitudinem habent quinque solarium. Calcem novem pollicum longitudinis. In ejus fastigio cum effemus, apertè Cairum ex altera parte Nilum situm, quæ Arabiam desertam spectat, conspicerem potuimus, ad septentrionem verò conversi, universam Ægypti regionem veluti submersam, maris alicujus in faciem videbamus: inde porò ad Meridiem obvertentes insar, quæ Africa est, arena sterilis nostris oculis dumtaxat apparebat. Considerata autem ea Pyramidis parte, quæ septentrionem spectat, eam comperimus magis corruptam, quam reliquis partibus: quoniam cum nocturni rostris, cum Nili humiditas ventis æquilonaribus agitata, plurimum illam absumit: manentibus aliis, quæ vel Orienti, vel Septentrioni obiectæ sunt, atramen ab humore non aspergentur; integris. Nam Aquilon in Ægypto humidus est, cum in aliis regionibus deficit. Et hæc quidem de exteriori amplissima, primæque Pyramidis parte.

Nunc de interioribus partibus fermonem influere volumus. Nos eam ingressi fumus per quadratum foramen, quod subire non licet nisi curvato corpore, non transversum fabricatum est, hoc est, ex alto in imum descendendo. Sine autem probabili ratione illud ita extruxisse non videretur artificem, nam si obliquum fecisset, nullum in Pyramidis cavitate lumen recipi potuisset. Singuli autem ceræum ascensum in manu habentes, in id foramen descendimus, (pluribus enim simul non licet) nam cum ad imum pervenissemus, ut in cavitate ingredere, in ventrem procurrendum fuit, & serpentinum more perreptandum, nec adhuc sine difficultate ingressi fumus. In ipsa Pyramide vacuum quandam locum invenimus: inde ad finitram progressi, alium meatum pergula quadræ facis affabre excita, per quem ad superiora ascensus est, quæ vir erectus gradiri potest: nam satis amplus, & altus est, magnis latique, & perpolitis splendentibusque lapidibus contritus, nullis tamen gradibus. Sed podia, quæ utrimque extant, manu apprehendenda sunt, quæ facilius ascendi possint. Confectis igitur hac ratione quindecim, aut sedecim passibus, perventur in elegans cubiculum quadrangulum sex passus longum, & quatuor latum, quatuor verò vel sex orgiis altum, & totidem latum fine operculo. Sepulchrum Regis cuiusdam Ægypti id fuisse certum est, in cuius gratiam Pyramidis istius moles erecta fuit: id autem sepulchrum istic repositum fuisse ante Pyramidis substructionem, non dubium est. Inde regressentes, & per spatiosum illum meatum descendentes, ad septentrionem vergebamus, Egressi ad finitram nos convertimus, vibi puteum invenimus, sed lapidibus nunc ferè plenum. Hæc Pyramidum historia ab Herodoto, multique aliis Græcis est prodita. Plinius verò inter Latinos scribit puteum admodum profundum esse, nihilque certius est, ex eo aquam haustam ad fabricam substructionem, & operam potandum: nam interior Pyramidis pars opere signis ex calcæ, & arena constructa est, quod indicium est aqua opus fuisse. Cum in primam civitatem regressi, longius progredere, exiguum aliquam ejus partem ad finitram reperimus constructam: alioqui solida est substructio. Istic vespertilioes erant à nostris diversi, & ab his quos autè in Creten-

si Labyrintho confpexeramus: nostri enim caudam aliis longiorem non habent; at his oblonga est cauda instar Emurium, quatuor digitis alias superans longitudine. Pyramide tandem egressi, ad secundam nos contulimus. Amplissimam porro hanc pyramidem primò descripsimus, eò quod reliquas magnitudine, & præstantia superet, eaque ipsa sit, quam omnes veteres auctores aspectu admirabilem esse scripserunt. Pericillimus, atque validissimus fastigium in ejus fastigio existens, atque sagittam in ærem emittens, tam validè eam ejaculari non poterit, ut extra molis basim decidat, sed in ipso gradus cadet, adeo vastæ latitudinis, uti diximus, est hæc moles.

Alterâ Pyramis, quæ magnitudine secunda est, nullis gradibus foris prominentibus est instructa; eam ob rem secandi non potest; ea quoniam editiore quàm prior loco est, procul aspectibus major esse videtur, propius autem contemplanti contrarium deprehenditur. Ejus forma quadrangula est, uti superior, sed usque ad fastigium solida. Primæ fastigium in planicie definit, duos passus in diametro patentes, in qua quinquaginta homines consistere queant: hæc autem in cuspide definit minus capax, quam ut homo in ea stare possit. Foris intrita incurtata est, atque ejus pars quæ ad septentrionem vergit, perinde ab humore quem Aquilones ex aqua Nili, & nocturno rore illi inspergunt, corrupta est, atque prior. Stellationes Græcis Coliti nuncupant, circum hæc Pyramides admodum frequenter sunt, & in sepulchrorum cavis, quæ per unam planitiem passim sparsæ sunt. Inter lapidum interstitia domicilium habent, muscæque venantur, uti nos observavimus. Tarentolis, quæ adificia incolunt, similes essent, nisi compactiore essent corpore, crassioreque, & planiore capite. Hi sunt, qui excrementum illud exerunt, quod veteres Crocodileam appellaverunt, nostræ verè officinæ, sterces lacerti. Turcicæ mulieres faciem illo fucant, atque in omnibus Turcorum aromaticarum officinis venale proffat: sed & in nostra Europa satis magnus est usus.

Tertia Pyramis duabus superioribus longè minor, tertia est autem parte major ea, quæ apud Testacum montem est Romæ, quæ ad D. Pauli eundem est, in ære Ostiensis. Adhuc integra est, nec magis nimis corrupta, quam si jam recens extructa esset: Marmoris enim genere constat, quod Balastes nuncupatur, vel lapis Æthiopicus, ipso ferro duriore. Ex eo lapide magna ex parte excita sunt omnes Spinges Ægyptiæ, quales Romæ in Capitolio conspiciuntur, ab Ægyptiæ al quando sculptæ. Hæc tertia Pyramis lagietæ jactu longius distat quàm secunda. Minimam illam appellamus, comparatè ad duas priores facta: nam licet Romano quinquaginta candidi marmoris perpoliti ordinibus incurtata sit, Ægyptiæ in morem, ejus tamen artificem magna solertia usum fuisse n videtur, si etiam cum minima Ægyptiæ confeceretur, quatum plus quam centum per eam plantiæ hinc inde sparsæ conspiciuntur: nam ne unica quidem exillarum numero adeo vitata reperitur, uti Romana. Eam ob causam illarum comparatione novam appellare licebit: etenim ejus interior pars rudere ex tegulis, arena, & calcæ constato dumtaxat constat, quod subfidens, marmoris incurtationem distulavit: sic ut singula latera jam rimas agencia, & fastidientia Terebinthis, Capparibus, Geniis, Rubis, Tinis, Teucerio, Absinthio, alisque steribus locum ded-rint, in quo radices agerent: & nisi lapides ferro, & plumbo firmati essent, jam dudum corruissent.

Præter superiores tres, plurimas alias minores hinc inde per arenosam illam Africæ solitudinem sparsas vidimus: quarum pleræque etiam parvæ, & rudioris operis, tunc variæ generis sepulchra, ad corporum cædria, & nitro conditorum sepulchras in Ægypto destinata, quemadmodum bitumine in Judæa.

Historici prodiderunt, Ægyptios pro facultatum ratione sepulchra sibi condidisse. Opulentiores aliquod opus magnificentius, & præstantius fabricari curabant, ut Opellicos, Colossos, Pyramides: mediocriter fortunæ homines, alia mediocria opera: neminem autem adeo tenuis fortunæ fuisse, qui non aliqua lapides in cumulum congestos pro sepulchro habuerit. Locus, in quo sunt sepulchra extructa, adeo incommodus, & desertus est, ut nemo istic habitare, aut quidem serere possit. Inde Plato occasione sumpsit, leges faciendis, ut sterilia loca defunctorum sepulchra dicantur: quod & Græci, & Turcæ nunc etiam observant, Arabum imitatione: nam mortuos sepeliunt salebrosos locis, ad colles aliquos alioqui natura steriles.

* Pythoniffæ.

PYTONICI.

DEFINITIO, ET ETYMOLOGIA.

Pythones, Pythonici, Pythoniffæ sunt, qui possidentur à maligno spirita, quem Pythonem vocant, inter Divinatores, ac Sortilegos non minimi habentur, unde quod in Act. Apostol. c. 16. vers. 16. legitur, Apostolos obviam habuisse puellam quandam habentem spiritum Pythonem, Syrus vertit, habentem spiritum divinationis, unde patet, à Spiritu illo oblectam fuisse, ut bene notat Hugo.

Volunt autem Pythonis appellationem deductam ab Apolline Gentilium, qui quod summus esset divinandi artifex, Pythonius cognominatus est, sive à Dracone Pythone, quem in Delo insula confodit; aut ab homine sceleratissimo Pytho cognomine, quem etiam trucidavit. Alii à loco ita dictum volunt, quo Draconem occidit, quia existat quoque nomen Pythonis pro urbe Phocidis, quæ & Delphis, sacra Apollini, ita dicta ut vult Eustathius, propter confossum ibidem Draconem. Quidam tamen malunt etymologiam trahere à πύθω, id est, à consulendo, & divinando, ac interrogando, quia dabat responsa & oracula, unde vocantur alii hoc nomine à sciscitando πύθωμαι, & εὑρίσκω, à quodam Eurycle sic oblecto, iusta Suidam, & Aristophanem, vel ab ipso demone oblectente, quem Euryclum vocat Plutarchus.

Dicuntur etiam in Pythonici ventriloqui, & ἰγνύσι πύθωνος & ἰγνύσι φωνάς, id quod vox ex immo ventre prodire videatur, ut Origenes lib. 7. cont. Celsum, & Occumen. in c. 16. Act. tradunt. Item supponitur, eo quod aliquando sub pectore infra cutem se demon ostendet, & per pectus loqui videatur. Etiam Tertullianus, Marcionem c. 25. ventriloquos hos agnoscit, & Augustinus, l. 2. de doctrina Christiana c. 23. vocat puellam de qua Lucas in Actis, ancillam ventriloquam. Tuncbar videlicet istis, feminis præsertim, utris in morem ventris, idcirco forsitan Hebraicè צפורה, & in plurali צפורות, forma femina dicantur, quoniam hæ voces significant utrem, & utres, quasi qui facio, fatidicove illo spiritu afflantur ex ventre, ut ex utre, aut lagena oracula depromerent. Fieri enim potest, ut clauso ore ederent responsa, si que loqui conferentur ex ventre.

Galenus apud Hippocratem exposi. vocab. Hippocr. vult, ἰγνύσι πύθωνος appellari, qui clauso ore loquuntur, quod ventre loqui videatur.

Mihi eod respexisse videtur Isaïas c. 29. v. 4. cum dixit: Erit quasi Pythonis de terra vox tua, & de humo eloquium tuum multabit. Quamvis non ignorem alii placere, ut intelligatur de voce exili, qualem edunt evocatee umbræ veluti de cryptis.

Cæterum apud Gentiles, si qua mulier divinandi artem acciperet, in tripode sedens Apollinis, divaricatis cruribus, per genitalia spiritum admittit imparum, qui ventrem obliedret, eamque tanto furore complectet, ut soluto crine, ore spumans, ac debaccans, verba proferret insana, & sic demum de rebus occultis responderet. Unde Seneca in Oedipo. Act. 2.

Incipit lethæa spargere horrentes comas,
Et pati commota Phœbum, contigit nondum specum,
Emicat vasto fragore major humano sonus.

Huc etiam pertinent illi, quibus Dæmon ex arca respondet, cuius rei duo exempla infra adducuntur.

D Hoc in presente adiciam rectè monere Abulensem comment. in lib. 1. Reg. c. 28. & alibi, generali appellatione Pythonum, seu Pythonicorum omnes divinos comprehendit. Colligitur id namque ex Deut. c. 18. vers. 11. ex Lev. c. 20. 27. ex libris Reg. 1. 4. 21. 6. ex Isaïa c. 21. 24. c. 8. 19. c. 19. 3. c. 29. 4. atque ex communi loquendi modo Auditorum, inter quos S. Ambrosius in 1. Cor. c. 3. ita usurpans ait, Pythonem per Sibyllam loquutum esse.

Finis Litteræ. P.

QUALES.

Ubi varia Exempla recensentur Pythonicorum in specie, ac primum.

EX S. SCRIPTURA.

Memorat Lib. 1. Reg. c. 28. Saulem abstulisse magos, & ariolos, & interfecisse eos, qui Pythones habebant in ventre, ac cum postmodum consulere frustra Dominum, qui ei non respondebat, neque per sacerdotes, neque per Prophetas, curavit sibi queri mulierem habentem Pythonem, quam sciscitaretur super variis, quæ ventura erant. Itaque mutato habitu eam accellit, & Samuelem fulcitari iussit, quem illa in specie viri senis & amici pallio evocavit: qualis autem illa Samuelis apparitio fuerit, alio loco dicitur, ubi de Apparitionibus agitur.

Act. c. 16. narratur, quomodo Paulo, & Timotheo Philippis in Macedonia evangelizantibus obviam processerit puella habens spiritum Pythonem, quam supra ventriloquam Aug. appellat; quæ magnum quaesum præstabat Dominis suis divinando, quæque Paulum secuta clamabat: coactus enim malignus spiritus existimatur à Spiritu S. ut veritatem enuntiaret. Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis, &c.

HISTORICA.

Pausanias in Arcadici scribit de feminis quibusdam, quæ Dodonides columbæ dicebantur, per quas dæmon pleraque evomebat oracula.

Fuerunt & alia dicitur antistes Gallicæ Numinis, in Sena Britannici maris Insula, quæ magici carminis vi tempestates ciebant, seque in varia animalia transformare videbantur, & futura multa prædicebant: meminit priorum etiam Natalis Comes lib. 6. Mytholog. c. 12. quas dicit fuisse in Dodone duas numero, quarum una Peristera, altera Triron vocabatur: cumque Peristera apud Grecos significet columbam, locus, inquit, tabulæ datus est, quod dux columbæ responsa redderent. Posteriorum verò Gallicenarum meminit Pomponius Mela lib. 1. c. 2. Cælius Rod. lib. 13. Antiq. c. 23. post mediam.

Fuere etiam Pythoniæ Delphis, ut patet ex descriptione oraculi ibid. apud Herodotum, Xenophanem, Strabonem.

Ei Jamblicus lib. de myst. Egypt. refert oraculum fuisse admodum insigne, & concursu hominum frequentatum, ex quo Facidica Branchidarum responsa ferebat, & futura prænu- tiabat.

Gregorius Turonensis lib. 5. hist. Franc. n. 14. mentionem facit Pythoniffæ, quæ Meroviam delusit.

Operæ pretium puto adscribere, quod duo recentiores scriptores Germani de hac re commemorarunt: fuisse in Misina rusticum quandam: hunc domum retulisse pecuniam vesica suis inclusam, & scanno imposuisse: cumque aliò abivisset, sus domestica, ut vorax & multivorum est animal, in vesicam incidit, & ut vidit devoravit. Rusticus rediens, quam non inveniebat, ab uxore deposcit: negat mulier vidisse se, quid agat? adit stolidus vetulam propè degentem, quam pro veratrice habebant: jubet muliercula virum in lumine domus resistere, nec à limea, quam creta notarat, latum abire culmum: mox ingressa cubiculum, dæmonem sciscitatur de fure, his verbis arcam introspiciens: Quidam N. pecuniam suam domum revertens tali amittit die: quem ais furatum? respondit veterator ex arca (no- vo suo tripode) sus comedit domestica. Tu autem dicito, conjugem ejus, ut cum sacerdote amasio eam abliguriret, clam sustulisse, respondit rustico, quod à dæmone iusta, taceret de fure. Sed rusticus cuncta sciebat, nam nihil veritus anile interdidi- tum pedetentim, ac leniter illam fuerat subsecutus, & ante ostium cubicali subliterat, ut quid malicia moliretur, accuratè per rimam observaret. Reversus domum uxori, & amicis cuncta narrat; ex eorum consilio suam macat, crumena potitur. Desert trivencam, ut calumniam, & dæmonis partiarum. Magistralis portentum clamantis expiavit.

THEATRUM VITÆ
HUMANÆ,
AUCTORE
LAURENTIO BEYERLINCK,
ARCHIPRESBYTERO ANTUERPIENSI.

Littera Q.

* Asterisci Titulis sive Generalibus, sive Secundariis, Rebusve sub isdem contentis præfixi, posterioris Auctarij sunt indices.

* Quadragesima.

DEFINITIO, ET ETYMOLOGIA.

QUADRAGESIMA, usitata apud veteres Christianos vox, significat religionem, & jam olim in Ecclesia receptam Abstinentiam, ante solemnitatem Paschæ institutam ab Apostolis, & à successoribus eorum, ad nostra usque tempora observatam, adjunctum habentem ciborum delectum, & ad alia penitentia, & virtutum opera incitantem. Ratio nominis sumitur à numero dierum, quibus durat. Quadragesimam est, quod continet in se quadragesima.

EJUS ANTIQUITAS. INSTITUTIO. ORIGO.

Quid circa hæc hæretici sentiant. Hæreticorum hujus temporis error communis est, Quadragesimam post tempora Apostolorum ex quadam superstitione, & perversa imitatione Christi paulatim irrepisse: Ita Joan. Calvinus lib. 4. Instit. cap. 12. §. 20. Magdeburgens. Cent. 1. lib. 2. cap. 10. col. 577. Kemnitius in 4. parte Examinis, & alii.

Probat autem id Kemnitius ibidem, pag. 581. ex Ireneo apud Euseb. lib. 5. cap. 24. Sic enim loquitur Ireneus: Quidam unum diem ante Pascha jejunant, quidam duos, alii plures, alii quadragesima, diurnas, & nocturnas horas supputantes pro die. Et hæc diversitas non jam nostra etate primum cepit, sed longè antè, illorum scilicet tempore, qui ante nos fuerunt, qui ut conjectura assequi licet, non accurate consuetudinem eorum, qui vel simplicitate quadam, vel privata auctoritate in posterum aliquid statuerent, observarunt. Quæ verba Irenei si diligenter excutiantur, facile apparebit, eum auctorem non loqui de institutione jejunii Quadragesimalis, sed solum de forma jejunandi, id est, an duobus, an pluribus. Videat Lector apud Bellarminum lib. 2. cap. 14. L. B. 262. vit. Human. Tom. VI.

QUID CATHOLICI.

Joannes Cassianus collat. 21. c. 30. docet, in Ecclesia primitiva per totum annum æquale fuisse jejunium; deinde frigiditate devotione, cum inciperent apud multos negligi jejunia, placuisse omnibus Sacerdotibus, ut Quadragesimæ jejunium indiceretur, ac fixa lege stabiliretur.

Sed hæc sententia falso nititur fundamento: Tametsi enim credibile sit, Apostolos, aliosque nonnullos, sicut in commune vivebant, & continentiam perpetuam colebant: ita etiam vel per totum annum, vel certè frequentissime jejunasse: tamen neque certum, neque verisimile est, omnes Christianos Apostolicis temporibus per totum annum operam dedisse jejuniis; quemadmodum nulla ratione affirmari debet, omnes ubique Christianos sub Apostolis vitam cælebem, & communem duxisse.

Alii institutionem Quadragesimæ referunt ad Telephorum Papam. Id enim aliquos sensisse refert Euseb. in Chronic. Sed forte indè nata est opinio illa, quod Telephorus legatur Clericis mandasse, ut septem integras hebdomadas à carnibus abstinerent, cum laici septem hebdomadas non integras abstineant. Alioqui enim fieri non potest, ut Telephorus jejunium Quadragesimæ instituerit, cum ante ipsius tempora vixerit S. Ignatius, qui Quadragesimæ aperitissime meminit.

Verà igitur sententia est, Quadragesimale jejunium ab Apostolis institutum, atque Ecclesiæ universæ traditum fuisse. Id enim primum constat ex canone Apostolorum 68. Deinde ex testimonio expresse duorum insignium Patrum Hieronymi, & Leonis. Sic enim scribit S. Hieron. in Ep. ad Marcell. adversus Montanum; Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum, toto anno, tempore nobis congruo jejunamus.

S. Leo serm. 6. de Quadragesima ita loquitur: Quod ergo dilectissimi in omni tempore unumquemque debent facere Christianum, id nunc sollicitus est, & devotius exequendum: ut Apostolica institutio quadragesima dierum jejuniis implatur.

Et serm. 9. a sanctis, inquit, Apostolis per doctrinam Spiritus sancti majora sunt instituta jejunia, ut per commune con-